

Samenwerking tussen scholen, schoolbesturen en pabo's

Kwaliteitsverbetering van het onderwijs moet niet afhankelijk zijn van politiek Den Haag. De scholen, schoolbesturen en lerarenopleidingen zijn samen verantwoordelijk voor de kwaliteit van het onderwijs en kunnen door (in de regio) met elkaar samen te werken de onderwijsopbrengsten verbeteren.

Miniconferentie

Samenwerking tussen pabo's en schoolbesturen, i.c. tussen de HBO-Raad en PO-Raad, kan de sector Primair Onderwijs daadwerkelijk verder brengen. Die boodschap houden bestuurslid Simone Walvisch van de PO-Raad en Dominique Hoozemans, voorzitter van het Landelijk Overleg Lerarenopleidingen Basisonderwijs (LOBO) de deelnemers aan de miniconferentie *Samenwerking scholenveld en pabo's* voor. Deze bijeenkomst is georganiseerd ter afsluiting van de in 2009 gestarte trajecten *Opbrengstgericht werken in de pabo* en *Opbrengstgericht werken met de pabo*. Het doel van deze trajecten was het opbrengstgericht werken op scholen te helpen uitvoeren en studenten en pabodocenten meer bewust te maken van opbrengstgericht werken.

Teamscholing

Twee presentaties laten zien hoe pabo's, schoolbesturen en scholen gezamenlijk kunnen optrekken om 'opbrengstgericht werken' gestalte te geven. Ietje Pauw, lector bij KPZ in Zwolle, vertelt hoe het team van de Don Bosco-school in Steenwijkerwold weer is gaan leren. Zij en haar collega's – allen docenten Nederlands – hebben aan de hand van de Kennisbasis Taal de leerkrachten op de hoogte gebracht van de nieuwste ontwikkelingen in het taal- en leesonderwijs. De focus lag daarbij op technisch en begrijpend lezen en het leren in teamverband. Op één na alle groepen gingen zienderogen vooruit. Ietje: 'Die groep had dat jaar een invaller die niet deelnam aan de teambijeenkomsten. Het is echt heel belangrijk dat iedereen, ook vervangers, meedoen aan de scholing.' Binnen de KPZ is discussie over opbrengstgericht werken. 'Met de studenten gaan we in op concrete leerlinggegevens', vertelt Ietje Pauw. 'Daarbij bespreken we ook welke verwachtingen je kunt hebben, wat een realistische vooruitgang is. Studenten vragen zich af: waar blijft het kind?'

Interactievaardigheden

De tweede presentatie wordt verzorgd door Annette Schaafsma en Patricia van Keulen van *de Marnix Pabo in Utrecht*. In dit project ligt de focus op de interactievaardigheden van de leerkracht en dan met name effectieve leesinstructie. *De Marnix PABO* heeft tijdens het traject een instrument ontwikkeld waarmee studenten hun eigen interactievaardigheden concreet in kaart kunnen brengen. Patricia van Keulen: 'Bijvoorbeeld: wat moet je doen bij de begeleiding van een kind met leesproblemen. Het gaat om doelen stellen, doelen communiceren met het kind, wat doe je concreet als een kind een leesfout maakt, hoe stimuleer je reflectie van het kind, hoe reflecteer je als leerkracht op de doelen aan het eind van de activiteit?' Het traject sluit aan bij het curriculum in het derde leerjaar. Hierin komt de zorg voor ieder kind en het handelingsgericht werken aan de orde.

Contact

Ed Smeets van onderzoeksinstituut ITS in Nijmegen heeft vier van de pabotrajecten nader tegen het licht gehouden. Op welke manieren voeren de pabo's de trajecten uit, en welke conclusies en aanbevelingen kunnen daaraan worden verbonden? Er is veel variatie in de projecten doordat in iedere pabo werd aangesloten bij eerder in gang gezette trajecten. Uit de enquête die onder studenten is afgenomen is op te maken dat studenten vinden dat opbrengstgericht werken op de pabo voldoende aandacht krijgt, hoewel ze ook aangeven het maken van een groepsplan en een handelingsplan nog niet echt onder de knie te hebben. De uitstraling naar de scholen is beperkt. Ed Smeets: 'De stage is een belangrijke schakel tussen de pabo en de school. Maar daarmee is het niet vanzelfsprekend dat er een intensief contact is tussen die twee. Op de scholen is bijvoorbeeld weinig

te merken van de ondersteuning van de lectoren.' Ed Smeets beveelt dan ook aan om lectoren meer aandacht te laten schenken aan scholen en de informatievoorziening te verbeteren.

Convenant pabo en scholenveld

'De pabo leidt op voor het scholenveld, dus het scholenveld moet aan de pabo laten weten waaraan behoefte is', stelt Simone Walvisch. Hoewel ze nuanceert dat een convenant geen panacee is, is er wel een convenant in de maak. OCW, de PO-Raad en de HBO-Raad formuleren hierin drie doelen:

1. De bijdrage van de pabo aan de ontwikkeling van opbrengstgericht werken in de scholen verhelderen
2. De bijdrage van het primair onderwijs aan toekomstig opleiden versterken
3. Betere samenwerking bij verder professionaliseren.

Nascholing van zittende leerkrachten is ook een belangrijke taak van de pabo, betoogt Simone. 'Als we moeten wachten tot de studenten zijn opgeleid gaat het heel lang duren. Bovendien komen die niet altijd op een vernieuwingsgezinde school terecht.' Vanuit de zaal komt de suggestie daar ook andere instellingen bij te betrekken die nascholing verzorgen, zoals LPC's en onderwijsadviesdiensten. 'Goed idee', reageert Simone. 'Als het perspectief maar is: wat hebben scholen en besturen nodig?' Besturen zijn nu niet erg bezig met opbrengstgericht werken, dat moet veranderen. Simone benadrukt dat de aanpak op regionaal niveau moet plaatsvinden, niet landelijk. En de eisen van de overheid maken niet het hele onderwijs uit. 'Taal, rekenen, opbrengstgericht werken, dat moeten we allemaal op orde hebben. Maar we kunnen zelf de breedte zoeken.'

Post-hbo

Dominique Hoozemans vult aan dat er al veel goeds gebeurt in de regio. Er zijn 'pareltjes', maar die hebben weinig bekendheid. Het verzamelen van good practices is zeker een onderdeel van de samenwerking. Daarnaast is er een post-hbo leergang taal en rekenen ontwikkeld. Een opleiding tussen bachelor en master in, waarin taal- en rekencoördinatoren worden opgeleid. 'De staatssecretaris wil dat iedereen master wordt', zegt Dominique, 'maar daar is een langer traject voor nodig. Dat is niet altijd haalbaar.' Dominique pleit voor bewuster personeelsbeleid bij de besturen. 'De besturen moeten hun HRM-beleid ontwikkelen met het oog op de schoolontwikkeling.'

Regionale snelweg

Marlies van de Bel van de PO-Raad schetst de uitwerking van de samenwerkingsagenda van de HBO-Raad en de PO-Raad. In drie fases krijgt de samenwerking gestalte. In 2012 wordt begonnen met een inventarisatie van bestaande samenwerkingsverbanden tussen pabo's of andere kenniscentra en schoolbesturen. Aan welke voorwaarden voldoen succesvolle regionale kenniskringen of samenwerkingsverbanden? In de tweede fase worden er SMART geformuleerde afspraken gemaakt tussen besturen en pabo's in de regio. Dat gebeurt 'op maat': er kan geografisch samenwerking worden gezocht, maar ook bijvoorbeeld op denominatie. In deze fase worden SMART geformuleerde afspraken gemaakt tussen besturen en pabo's. 'Er moet een realistische doelstelling worden geformuleerd, met de focus op een beperkt terrein. Dan heb je meer kans dat het ook lukt. Omdat er op een aantal plaatsen al veel gebeurt verwachten we dat er veel variatie zal zijn in de inhoud en de snelheid van deze samenwerkingsverbanden.' Tot 2015 zal het partnerschap tussen schoolbesturen en pabo's vorm krijgen. In deze periode worden de ervaringen 'uitgerold' via conferenties, websites, netwerken en andere middelen. Omdat het ministerie overlappende ambities heeft, komt er mogelijk een beperkt budget beschikbaar, afhankelijk van de eventuele afspraken die de HBO- en PO-Raad daar met OCW over kunnen maken.

Pabo's en besturen

In de slotdiscussie komt onder meer aan de orde dat het niet alleen gaat om versterken van opbrengstgericht werken op de scholen. Ook bij besturen valt een slag te maken: veel besturen kunnen professioneler worden ingericht. Ook bij hen moet opbrengstgericht werken op de agenda komen. Er worden ook knelpunten geuit: Dat besturen elkaars concurrent kunnen zijn werkt

samenwerking tegen. Ook is er zorg over mogelijke vrijblijvendheid van scholen. Scholen mogen hun eigen nascholing inkopen, maar het is niet wenselijk als zij steeds 'wisselende contacten' aangaan. Er blijkt in het veld ook verwarring te zijn over opbrengstgericht werken: hoe hangt dit samen met handelingsgericht werken? En met Passend Onderwijs? Jos van der Pluijm (PO-Raad / Projectbureau Kwaliteit en dagvoorzitter) sluit de discussie af met de constatering dat de PO-Raad enerzijds zich moet inspannen om de besturen verder te laten professionaliseren en dat anderzijds de pabo's hun curricula kunnen verbeteren door meer aandacht te schenken aan opbrengstgericht werken en handelingsgericht werken. 'Er zijn aangrijpingspunten geformuleerd. Er hebben 23 pabo's meegewerkt aan de trajecten opbrengstgericht werken met en in de pabo. Zij hebben op regionaal niveau hun nek uitgestoken door een traject uit te zetten met de scholen. De opbrengsten van de trajecten zijn zonder meer goed. Hiermee moeten we doorgaan.'

Projectbureau Kwaliteit december 2011

Het rapport *Opbrengstgericht met de pabo. Verslag van onderzoek* van ITS is te vinden op : <http://schoolaanzet.nl/opbrengstgerichtwerken/opbrengstgerichtwerkenmetdepabo>.